

Марчук А. А.
*аспірантка кафедри педагогіки,
іноземної філології та перекладу*
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця
м. Харків, Україна

ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА ГОТОВНОСТІ ВИКЛАДАЧА ДО УПРАВЛІННЯ ПЕДАГОГІЧНОЮ ВЗАЄМОДІЄЮ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРІВ

Однією з важливих якостей педагога, умов успішності його як професіонала є прагнення та здатність до інноваційної діяльності. Джерела готовності до інноваційної діяльності досягають проблематику особистісного розвитку, професійної освіти, мотивації, самоорганізації та професійного саморозвитку викладача. Готовність до інноваційної педагогічної діяльності є однією з умов сьогодення, які швидко змінюються і постійно вносять корективи в освітні процеси закладу вищої освіти, зокрема в управління педагогічною взаємодією. Модуси педагогічної взаємодії знаходяться у постійному русі і викладачу необхідно перебудувувати педагогічну взаємодію з урахуванням змін. Тому актуальним стає питання готовності викладача до управління педагогічною взаємодією з урахуванням інноваційних процесів.

Питанням змісту та результатів інноваційної діяльності присвячені праці Л. Даниленко, І. Дичківської, Р. Михайлишина, Г. Полякової, В. Чудакової та інших. Науковим підґрунтям з предмету підготовки педагогів до інноваційної діяльності розглядалися у працях Ю. Будас, О. Мармази, Л. Пертиченко та інших. Управління взаємодією розглядалося дослідниками Т. Боровою, Г. Єльніковою, З. Рябовою та іншими.

Мета – аналіз інноваційної складової готовності викладача до управління взаємодією викладача і студента у процесі підготовки менеджерів; обґрунтування результатів анкетування викладачів щодо стану готовності до управління взаємодією з урахуванням інноваційних процесів.

Інноваційні процеси завжди вимагають від фахівця залучення творчого потенціалу, критичного мислення, швидкого прийняття ефективних рішень, адаптації до швидкоплинних змін і визначення нових завдань з їх урахуванням. Як зазначають учені, динаміка поведінки сучасного світу унеможливує довгострокове прогнозування провокуючи хаос, тому управління педагогічною взаємодією знаходяться у постійному русі.

Управлінський фактор є провідним у процесі становлення особистості, оскільки враховує як потреби особистості, так і потреби суспільства. Тому ці потреби необхідно взаємоприспосовувати для створення спільних інтересів, що вимагає застосування механізмів адаптивного управління. Г. Єльнікова визначає адаптивне управління як процес взаємовпливу, що викликає взаємоприспосовування поведінки суб'єктів діяльності на діа(полі)логічній основі. Науковець зазначає, що така управлінська взаємодія спрямовує діяльність людини на самоорганізацію і саморозвиток у межах діа(полі)логічно узгодженої та усвідомленої людиною мети [1].

Доповнюючи наведене вище поняття, Т. Борова зазначає, що адаптивне управління ґрунтується на відкритій діалоговій взаємодії учасників управлінського процесу і спрямоване на досягнення кінцевого результату у нестабільній ситуації [1]. Нестабільність в освітній сфері зумовлена також постійними нововведеннями та реорганізаційними процесами, які спрямовані на підвищення якості освіти, зокрема вищої, як вимоги часу. Таким чином, залучення нового, інноваційного в освітню діяльність закладу вищої освіти стає нормою, тобто характерною рисою сучасного викладача є його інноваційна діяльність.

Інноваційна діяльність розуміється науковцями як цілеспрямована педагогічна діяльність, заснована на осмисленні власного педагогічного досвіду за допомогою порівняння і вивчення, зміни і розвитку навчального процесу з метою досягнення більш високих результатів, отримання нового знання, впровадження якісно іншої педагогічної практики [4, с. 13]. За визначенням Ю. Будас, інноваційна педагогічна діяльність це ще й зміна стилю діяльності викладача, нестандартні підходи до вирішення завдань [2].

Дослідники Р. Михайлишин, Л. Петриченко обґрунтовуючи інноваційну компетентність викладача характеризують компетентність з позиції здійснення ним усіх етапів інноваційної професійної діяльності: від моделювання і прогнозування до впровадження нововведення [5; 6].

І. Дичківська, досліджуючи характерну особливість інноваційної діяльності в педагогічній сфері, зауважує, що інноваційна діяльність за сутністю є складним і багатоплановим феноменом, за змістом охоплює: процес взаємодії індивідів, спрямований на розвиток, перетворення об'єкта, переведення його в якісно новий стан; системну діяльність щодо створення, освоєння та застосування нових засобів; особливий вид творчої діяльності, що поєднує різноманітні операції і дії, спрямовані на набуття нових знань, технологій, систем [3].

На основі зазначених вище визначень, можна стверджувати, що у ході інноваційної діяльності суб'єкти педагогічної взаємодії переходять

у якісно новий стан, тобто їх відбувається розвиток на основі отримання нових знань, формування нових або удосконалення компетентності. У разі залучення механізмів адаптивного управління розвиток прискорюється за рахунок введення механізмів діалогової адаптації взаємоприспосовування поведінки суб'єктів освітньої діяльності.

Отже, інноваційна діяльність сприяє виконанню цієї функції педагогічної діяльності. Проте, будь-яка людина, зокрема, викладач, не завжди готовий до змін. Тому важливим питанням є підготовка викладача до інноваційної діяльності.

Як зазначає І. Дичківська, готовність до інноваційної педагогічної діяльності є особливим особистісним станом, який передбачає наявність у педагога мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, володіння ефективними способами і засобами досягнення педагогічних цілей, здатності до творчості і рефлексії [3].

Отже, з огляду на зазначене вище, можемо зазначити, що інноваційна педагогічна діяльність ґрунтується на діалоговій адаптивній педагогічній взаємодії викладача і студентів на основі отримання нових знань, формування / удосконалення нових професійних компетентності, що сприяє підвищенню якості освіти та призводить до формування сучасного компетентного фахівця.

З метою визначення стану сформованості інноваційної компетентності у викладачів, які працюють зі студентами зі спеціальності 073 Менеджмент ХНЕУ ім. С.Кузнеця, нами була запропонована анкета педагогічної оцінки і самооцінки здатності педагогів до інноваційної діяльності В. Сластьоніна й Л. Подимової [7].

Основними показниками, за якими було проведено оцінювання рівня готовності педагогів до інноваційної діяльності, були такі: мотиваційно-творча направленість особистості; креативність; оцінка професійних здібностей викладача до провадження інноваційної діяльності та індивідуальні особливості викладача. Кожен з цих показників отримав оцінку від 1 до 5, де 1 – низький рівень сформованості показника, а 5 – високий рівень. Нами було опитано 43 респонденти віком від 24 до 65 років.

За результатами анкетування можна зробити висновки, що найбільш сформованим умінням у викладачів є «уміння бачити проблеми в педагогічній діяльності» (4,6 балів); також сформованість компетентності щодо здатності до самоорганізації 4,2 бали, прагнення до самовдосконалення 3,9 балів. Опція «здатність до співпраці та взаємодопомоги у творчій діяльності» набрала менше всього балів–3,5. Також, треба зазначити, що найбільш розвинутими характеристиками викладачів, за результатами анкетування стали опції «чесність та правди-

вість»; «здатність вирішувати конфлікти» та «відповідальність», середній показник сформованості яких – 5.0. Тоді як найменші бали (2,7) отримали такі характеристики, як: «прагнення до лідерства»; «незалежність суджень»; «прагнення до ризику» та «здатність до планування експериментальної роботи».

Можна зробити висновок, що не всі викладачі готові до інноваційної діяльності, потребує уваги сфера педагогічної взаємодії викладача і студентів, а саме встановлення діалогічної адаптивної взаємодії в освітньому процесі з урахуванням нових форм освітнього простору, а саме: змішане навчання, гейміфікація навчального процесу; емпіричне навчання; навчання на основі дискусій, які створюють середовище для співпраці та атмосферу взаємодовіри між усіма учасниками освітнього процесу. Таким чином освітній процес стає більш продуктивним та вмотивованим.

Список літератури:

1. Адаптивне управління: міжгалузеві зв'язки, науково-прикладний аспект: колективна монографія / Г.В. Єльнікова, Т.А. Борова, З.В. Рябова та ін. [За заг. та наук. редакцією д-ра пед. наук, професора Г.В. Єльнікової] – Харків : Мачулін, 2017. 520 с.
2. Будас Ю.О. Підготовка майбутніх учителів до інноваційної педагогічної діяльності засобами ділової гри : дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Вінниця, 2010. 237 с.
3. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник. К. : Академвидав, 2004. 352 с.
4. Мармаза О. Інноваційний менеджмент. Х. : ТОВ «Планета-принт», 2016. 197 с.
5. Михайлишин Р. Професійна готовність педагога до інноваційної діяльності: якісний аспект / Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. 2016. Вип. 31. С. 11–18.
6. Петриченко Л. О. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до інноваційної діяльності в позааудиторній роботі: 13.00.04 / Петриченко Лариса Олексіївна. Харків, 2007. 237 с.
7. Слостенин В.А., Подымова Л.С. Педагогика: Инновационная деятельность. М. : ИЧП: «Издательство Магистр», 1997. 224 с.